

Københavns og Vartov Valgmenigheder

Juni 2017 Nr. 2

Afsked

4. søndag efter påske – Johannes 16,5-15

En ung russisk kvinde – som under Anden Verdenskrig havde meldt sig til infanteriet – stod på perronen, på vej til fronten: 'Min mor ... kom løbende hen til mig. Hun så mig i øjnene ... Dybt i øjnene ... Længe ... Jeg forstod, at jeg aldrig ville få min mor at se igen. Det kunne jeg mærke ... Jeg ville opgive det hele, give vadsækken tilbage og tage med hjem. Det var så synd for dem alle sammen ... Min bedstemor ... Mine små brødre ... Så begyndte musikken at spille ... Og der lød en brysk kommando: 'Afbryd kontakt! Ombordstigning! Ind i vognene!' Jeg vinkede og vinkede, så længe jeg kunne ...' (Svetlana Aleksijevitj, *Krigen har ikke et kvindeligt ansigt*).

Hvordan tager vi afsked med hinanden?

Uigenkaldeligt skiller krigen den unge kvindesoldat fra hendes nærmeste. Den brutale ordre lyder: 'Afbryd kontakt!'. Hen over afbrydelsen tager hun afsked: 'Jeg vinkede og vinkede, så længe jeg kunne ...'

Her i tiden mellem påske og pinse hører vi fra Johannesevangeliet de afskedstaler hvor Jesus taler til sine disciplene. Han véd at deres 'hjerter er fyldt af sorg' over den kommende adskillelse. Han trøster dem ved at sige at hans bortgang er det bedste for dem. 'For går jeg ikke bort, vil Talsmanden ikke komme til jer; men når jeg går herfra, vil jeg sende ham til jer. Og når han kommer, skal han overbevise' og 'vejlede jer i hele sandheden'.

De lange taler er Jesu afsked med disciplene. Han taler og taler til dem – som den unge russiske kvinde vinkede og vinkede så længe hun kunne. Det befæster båndet mellem dem. De skilles ikke bare. De tager afsked, hen over adskillelsen. Afskeden forlænger samhørigheden.

Og så trøsten, trøsten for den sorg som disciplenes hjerte er fyldt af: De vil ikke være alene, overladt til sig selv. Jesus siger at han vil sende Talsmanden. Helligånden. Trøsteren.

Hvad er trøst? Det er at vi bliver i stand til at leve under afskedens fortegn. At vi lever sindigt med at tingene ikke varer ved. Et menneske påvirkes af de forandringer hvor vi hele tiden må tage afsked med noget, med nogen – men trøsten skåner os så vi ikke påvirkes i vores grundvold. Trøsten bevarer os i livet. Skærmer os. Det er slemt, men det kunne være værre. Men det er en stakket trøst.

For der er noget mere. Der er sorgen i hjertet som Jesus taler til. Sorgen som påvirker os i grunden, og som vi ikke bare kan skærmes imod. Findes der en trøst som ikke alene gør os i stand til at leve med de ofte smertefulde forandringer som livet byder på? Findes der en trøst som heler den sorg som er ved at sprænge det hjerte der er fyldt af den? Findes der trøst i grunden?

Der er ingen tvivl om at vi for det meste søger at holde os fri af tvivlen på om denne trøst findes. Ved at dulme hjertesorgen over adskillelsen. Ved afledninger som godt kan være meningsfulde. Netop som den unge russiske kvindesoldat var ved at komme i tvivl om det hele – 'så begyndte musikken at spille'. Var det et indslag som skulle overtale hende til at adlyde ordren om at afbryde kontakten med sin mor – og begive sig ud i hvad der for begge så ud til at blive den endegyldige adskillelse?

Og er det ikke sådan at når det bliver for slemt, så trøster vi os med noget som kan dulme sorgen? Noget som gør at vi kan overtale os selv til at tro at det ikke er så slemt som det ser ud til, og at det kunne være værre. For vi er jo dog i live. Og hvad er mere egnet til at betone dette lille *dog* – at vi dog er i live – end musikken, sangene, kunsten?

Denne skånsomhed er naturligvis på sin plads. Også selv om den skulle bero på

selvovertalelse. Men den trøst Jesus bringer, beror ikke på overtalelse, men på overbevisning. Han siger at når Talsmanden, Helligånden, Trøsteren 'kommer, skal han overbevise' os om 'hele sandheden'.

Overbevise – overtale. Der er stor forskel. Allerede for en del år siden diskuterede man organtransplantation. De pårørende til et hjernedødt trafikoffer skulle tage stilling til om deres kæres organer måtte udtages til transplantation. Oversygeplejersken for afdelingen udtalte til en tidlig radioavis at man sendte sygeplejersker og læger på kursus for at de kunne lære at *overtale* de pårørende. En time senere havde hun korrigeret sig selv: De skulle *overbevise* de pårørende om at organtransplantation kunne gøre godt.

Den ånd som Jesus sender efter sin bortgang, skal ikke overtale os til at tro på det han siger. Den skal overbevise os om sandheden i det. Den afslører hvad livet i virkeligheden er. Den tildækker det ikke ved at overtale os til at tro noget andet.

I virkeligheden viser evangeliet os afskedens uendelige smerte – samtidig med at det ophæver den. For vel skal disciplene skilles fra Jesus, men de skal mødes med 'sandhedens ånd' som fornyr deres liv. Der skal ske noget nyt. Det er ikke bare den gamle sorg med al sin tyngde som de skal lære at tage lettere på. De skal erfare at en ny herlighed kastes ind i deres liv.

Jesus taler så menneskeligt. Han trøster og beroliger. Men der er en enkelt bemærkning som kan vække foruroligelse: 'Jeg har endnu meget at sige jer, men det kan I ikke bære nu.' Hvad er det de ikke kan bære? Bliver det da værre endnu? Hvad mener Jesus med at han egentlig ville sige noget som han afholder sig fra at sige fordi de endnu ikke kan bære det?

Måske mener han at det – nu hvor han taler til dem – ikke rigtig er gået op for disciplene at han skal korsfæstes. Vi må forestille os at han taler til dem før påskens begivenheder. Men nu er det jo os han taler til – og vi befinder os efter påske. Efter hans død og opstandelse. Hvad er det *så* vi ikke kan bære nu?

Det er at vi ikke har vænnet os til åndens tale. Hele sandheden er os for voldsom, og vi kan ikke sådan lige tage den til os. Det kræver tid. Det tager tid at forstå at der er trøst for den sorg som river hjertet over fordi den fylder det. Ikke at det går over med tiden, eller at tiden læger alle sår. Men at tiden folder sorgen ud, lindrer den så den ikke er indespærret i hjertet. Så sorgens stik i hjertet bliver til omsorg for andre.

'Lidelsen varer ved, men trøsten ophæver lidelsen i lidelsen' (Georg Simmel). Det er trøsten i grunden. Trøsten som lærer os at bære det ubærlige. Med tiden lærer vi at forstå at vi ikke er fortabt selv om vi mister. Vi er ikke overladt til os selv, selv om vi føler det. Vi er ikke adskilt fra livet og fra Gud selv om vi tror det.

Ingen kan trøstes over at han skal dø. Og dog er det en trøst at vi heller ikke i døden skal adskilles fra Gud.

'Afbryd kontakt!' fik de unge potentielle dødsopfre at vide. Det kan vi måske også friste os selv til. I den selvovertalte tro at afbrydelsen gør det nemmere for os at komme videre. Fordi intet klæber til os. Fordi vi tror at vores frihed er at vi altid kan lægge alting bag os.

Afskeden har tiden i sig. Adskillelsen ikke; den er et hug. Vi er blevet gode til at skilles fra hinanden, men dårligere til at tage afsked. Jeg tænker ikke bare på at de fleste siger 'hej' når de skilles, og ikke 'farvel'. Jeg tænker på de hårde cuts som vi praktiserer. Engang kunne togets vinduer skubbes ned, og man kunne vinke til hinanden med lommestørklæder indtil toget bøjede af ved Dybbelsbro. Nu klapper dørene i, og vi står bare dér og glør på os selv i verdens spejl.

'Jeg vinkede og vinkede, så længe jeg kunne ...' sagde derimod den unge vildt sørgende kvindekæmper da hun søgte at forvinde sorgen over adskillelsen fra sine kære. Ved at vinke med lommestørklædet så længe hun kunne, gav hun *dog* et tegn som forbandt hende med dem og dem med hende. De har formodentlig vinket tilbage – for det gør man jo.

Med sine lange afskedstaler vinker Jesus til os. Det bliver han ved med. Og han siger tilmed at Talsmanden, Helligånden, Trøsteren vil fortsætte med at være her når han ikke er her længere, for den er udsendt af ham. Stærkere kan båndet ikke blive mellem det der har været og det der skal komme.

Hen over alle afbrydelser – efter at musikken er hørt op – kommer ånden, det nye som viser os sandheden om vores liv. Jesus tager afsked med os for at vi altid skal høre til hos Gud.

Salmer: 721, 305, 396 – 293, 600, 426

Formandsberetning for 2016

Vartov Valgmenighed

Slægt skal følge slægters gang – lad os rejse os og mindes vore døde, både dem vi kendte godt, og dem, vi måske aldrig mødte: Kirsten Munk Dorph, Ki Mandøe, Bjørn Nawrocki, Hanne Thuesen, Arendse Fabricius Dyssel.

For de gamle, der faldt: Velkommen til de nye medlemmer. Vi glæder os over at tage imod jer og håber, at I vil vokse ind i menigheden.

2016 bød ikke på synkende fundamentspæle eller flyvende tagsten. En række mindre vedligeholdelsesopgaver er udført, bl.a. maling i præsteboligen samt udskiftning af udtjente husholdningsmaskiner. Nævnets medlemmer har igen stået for hovedrensning af kirkerummet. Blandt væsentlige nyanskaffelser er nyt it-udstyr til Niels, pc og telefon. Et par ekstra højtalere i kirken er blevet monteret i sidste uge.

Slots- og Kulturstyrelsen har gennemførtograferet vores del af Vartov-komplekset for at undersøge, om bygningerne fortsat skulle fredes. Det er nu blevet bekræftet. Deres opgave er at påpege renoveringsbehov; de fandt aktuelt ingen hos os.

Vi har udskiftet låsene til opgangene og er gået over til nøglechips – i et forsøg på at lette postvæsnets adgang. Men det har desværre ikke haft den ønskede effekt. Vi har store problemer, fordi breve, herunder også officielle papirer, skubbes ind under døren ved gaden, når postbuddet ikke kan finde nøglen.

Vi har igen diskuteret elektronisk kirkeblad, men foreløbig holder vi fast i den kendte papirversion. En omfattende undersøgelse af alternative udsendelsesmuligheder har ikke vist sig at billiggøre eller lette forsendelsen af kirkebladet.

Vores ønske om ud over Dankort at kunne betale med MobilePay viste sig at udløse en omstændelig proces, fordi Danske Bank kun vil acceptere menigheder, der er optaget på Kirkeministeriets sogn.dk, som kirkelig institution.

Walther Schmidtsdorff har opfordret til at øge Hjælpekassens formue. Hjælpekassen er Danmarks ældste. Formålet var ved etableringen i november 1854 at yde hjælp til menighedens trængende medlemmer. Dette formål er ikke længere så aktuelt i sin oprindelige form. Nævnet har derfor diskuteret, om man skal nedlægge Hjælpekassen som utidssvarende eller beholde kassen og give den et nyt formål. Hjælpekassens styrelse kommer med et udspil.

Vartov Valgmenighed fik i 2016 en gave fra Biblioteket for det Folkelige Arbejde i form af to bibler fra henholdsvis 1583 og 1633.

Råd og Nævn bevilgede i 2016 Niels tre måneders studieorlov i efteråret 2017. Orloven bliver primært finansieret af Foreningen af Grundtvigske Valg- og Friemenigheders Orlovskasse. Jens Hestbech, Københavns Valgmenighed, og jeg fik mandat til at finde en afløser. Der er nu lavet aftale med tidligere valgmenighedspræst i Vejstrup på Fyn, Mette Marslund, som vil passe embedet fra søndag den 6. august til slutningen af oktober. Vi byder Mette velkommen i Vartov den 6. august.

2017 er jo Lutherår, markering af 500-året for Reformationen. Det blev forberedt med studiekreds i efteråret 2016 samt menighedsmøde om Luthers nadverlære. Og efter nytår har vi nydt Elisabeth Zeuthen Schneiders tre koncerter med Bachs værker

for soloviolin, med Elisabeths berigende fortolkninger og kommentarer. Senere på året kommer Luther også i spil, på selve reformationsdagen den 31. oktober samt ved menighedsmødet den 13. november om Hans Thomissøns salmebog.

Vi har været beriget med menighedsmøder med spændende emner og gode foredragsholdere. En nyskabelse i 2016 var sensommermødet: Efter gudstjeneste og spisning var der foredrag ved Erik Lyng, kaffe og fortælling. Vi synes, det var en god dag, så vi har besluttet også at afholde et tilsvarende møde den kommende sensommer, dog med lidt mere tid til samtale. Adventsmøderne for henholdsvis voksne og børn var også denne gang velbesøgte og med højt humør. I samarbejde med Grundtvigsk Forum var der tirsdagsforedrag under overskriften 'Fri os fra det åbne'. Vi deltog på vores egen, lidt begrænsede facon i Kulturnatten.

Med indkaldelsen til årsmødet fulgte Johan Kjeldgaard-Petersens beretning fra børnehaven. Tak for din indsats, Johan! Og så lige en servicemeddelelse: Vartov Valgmenigheds medlemmers børn (og børnebørn) har fortrinsret til en plads i Vartov Børnehave.

Om lidt skal Kurt Gotfredsen, vores regnskabsfører, gennemgå regnskab og budget. Kurt har igennem mange år været vores omhyggelige, indsigtfulde, tålmodige og pædagogiske fundament i økonomiske sammenhænge. Og det bliver han heldigvis ved med at være, lidt endnu. Men han har annonceret sin pensionering: Regnskabet 2018-2019 vil han hjælpe sin efterfølger med at få på plads. Så er det bare lige, at vi skal finde hans efterfølger! Interesserede kan henvende sig, tak.

I 2020 har Vartov Valgmenighed 100-års jubilæum. Det er interessant, at Grundtvigs 'egen' valgmenighed er en af

de yngste blandt de gamle valgmenigheder. Valgmenighedsloven af 1868 gav anledning til etablering af mange valgmenigheder. Men i Vartov var der ikke behov for en ny organisation, ikke før Københavns Magistrat ville sælge kirken i forbindelse med udflytningen af Vartov Hospital. Så måtte menigheden i Vartov finde ud af, om man skulle flytte til andre lokaler, eller om man skulle forsøge at købe kirken. Det lykkedes at aftale en meget fordelagtig pris: i første omgang om lejemål for 100 år – lejen udgjorde 25,- kr./år – og så måtte man i gang med at etablere sig som valgmenighed. Få år efter købte valgmenigheden kirken, så vi er altså ikke ved at blive husvilde. Vi har i Nævnet endnu ikke lagt os fast på, hvordan vi skal markere jubilæet, men vi vil begynde at spare sammen til festen. Den 26. maj 2020 er fødselsdagen, så mon ikke vi skal have pinsefest.

Nogle gange har man fornemmelsen af, at folkekirkens forhold diskuteres og håndteres, som om der var tale om en 'koncern', en 'fabrik', der 'producerer ydelser'. Det er vigtigt at erindre sig, at folkekirken består af 'folk'; det er menigheden, der gør kirke. Det kan vi glæde os over på søn- og helligdage, når vi mødes i Vartov (og Immanuelskirken). Når vi samles og hører evangeliet og lader os opløfte, forundre, provokere af Niels' altid tankevækkende prædikener. Tak til dig, Niels – og tak til Ida, fordi du er vores præstekone med vid og hjertevarme! Vi frydes over, at vi har to organister, Inge Bønnerup og Tom Ernst, der får salmesangen til at klinge og løftes. Tak! Og tak til alle de andre uundværlige hjælpere: Vores kirketjener Agnete, der p.t. er på studieophold i Heidelberg og afløses så fortrinligt af Clara, og Ida, der sørger for rengøringen. Grundtvigsk Forums nye forvalter Kristoffer Grishauge er os en god hjælper. Samarbejdet med Københavns

Valgmenighed kan vi som hidtil være taknemmelige for.

En tak skal også lyde til Nævnets medlemmer, der med stor entusiasme stiller op som kirketjener, rengøringskoner m/k, kimere, kirkebladspakkere, dåbsvagt, kirke-

kaffebryggere, bordopstillere, vaskekoner, kirkefremvisere, arrangements- og rejseplanlæggere, håndværkerformand m.m.m. Tak til alle for fællesskabets nådegave.

Vibeke Hein

Sensommermøde

Vartov Valgmenighed inviterer igen i år til sensommermøde *søndag den 3. september*.

På baggrund af sit mangeårige kendskab til USA holder vikarpræst Mette Marslund foredrag om Thomas Jefferson. Han var manden, der formulerede Drømmen om Amerika i den amerikanske uafhængighedserklæring, og som forsøgte at føre den ud i livet, både forfatningsmæssigt, politisk og privat. Med udgangspunkt i hans liv følger vi drømmen og ser, hvilken indflydelse Jeffersons tankegang og holdninger har haft på udviklingen af det USA, som i dag står over for enorme udfordringer både socialt og politisk.

Efter gudstjenesten kl. 10 er der frokost i salen, sangtime ved Mette Marslund, kaffe, foredrag og samtale. Vejret indbyder forhåbentlig til hyggelige ophold i Grønnegården.

Menighedsmøde med billedhugger Laila Westergaard

Ved menighedsmødet *mandag den 25. september kl. 19.30* fortæller Laila Westergaard om sit arbejde med billedkunsten gennem de seneste 27 år. Hun er billedhugger i egentlig forstand idet hun hugger billeder og skulpturer i granit. Som tredje generation i en sten- og billedhuggerfamilie har arbejdet med stenene fulgt hende fra barnsben. Billeder fra hverdagen indhugges nænsomt i skulpturer og relieffer med hammer og mejsel, i et forsøg på at skabe lethed i et ellers tungt og jordbundet materiale.

Laila Westergaard har udstillet og udført mange større udsmykningsopgaver rundt om i Danmark. For tiden arbejder hun på 'Kilden i Vartov', en vandkunst som opstilles i Grønnegården i foråret 2018.

Efterårsmøde i Ubberup

Søndag den 8. oktober afholder de sjællandske valgmenigheder efterårsmøde i Ubberup. Det indledes med gudstjeneste kl. 10 ved Anna Monrad. Efter frokost er der sangtime med organist Karen Margrethe Gammelby. Efter kaffe holder filminstruktør Nils Malmros foredrag om sin film 'Sorg og glæde'. Mødet slutter kl. 16. Udførligt program fremlægges i kirkerne og på hjemmesiden.

Tilmelding senest 20. september til Vibeke Hein og Jens Hestbech som vil søge at koordinere transport. Pris kr. 200 som bedes indbetalt til Vartov Valgmenigheds bankkonto, via hjemmesiden eller netbank, med angivelse af navn og formål.

Bachs koncerter for soloviolin i Vartov Kirke

I forlængelse af forårets koncerter spiller *Elisabeth Zeuthen Schneider* endnu to værker for soloviolin af Johann Sebastian Bach: sonate i c-dur og partitaen i d-mol med den berømte chaconne. Koncerterne er led i fejringen af 500-året for den lutherske reformation. De to koncerter finder sted i Vartov Kirke *onsdagene 4. oktober og 8. november*, begge dage kl. 17. Fri adgang.

Vikarpræst

Mette Marslund varetager præsteembedet i Vartov og Københavns valgmenigheder under Niels Grønkjærs studieorlov august-oktober. Man kan fortsat benytte det faste telefonnummer (33 13 30 31) som vil være omstillet til Mette Marslunds mobiltelefon (23 71 65 68). Mail: marslund@live.dk

Vi byder Mette Marslund velkommen efter gudstjenesten *søndag den 6. august*, hvor der serveres et glas.

Adresser

Præst: Niels Grønkjær, orlov august-oktober
Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31
e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Jens Hestbech
Gl. Kongevej 19, 3. th., 1610 København V
Tlf. 31 90 75 97

Forretningsfører:

Ejvind Lynning
Maglestien 10, 2860 Søborg
Tlf.: 39 69 82 53 / 23 96 86 24
Bank: 1551 - 9028390

Kirketjener:

Rasmus Jensen
Bentzonsvej 8, st.th., 2000 Frederiksberg
Tlf. 22 40 19 37

Organist:

Tom Ernst
Esplanaden 5B, st.tv., 1263 København K
Tlf. 33 12 69 52

Vartov Valgmenighed

Formand:

Vibeke Hein
Kongevejen 467 B, 2840 Holte
Tlf. 20 19 89 90

Forretningsfører:

Kurt Gottfredsen
Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm
Tlf. 31 95 63 72
Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Clara Westergaard
Store Kannikestræde 2, 1169 København K
Tlf.: 50 98 15 46

Organist:

Inge Bønnerup
Peter Bangs Vej 153, 1. tv., 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 32 68 90

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen på roerdam@hotmail.com

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion: Niels Grønkjær (ansvarshavende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller
Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Løngangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken *

Alle gudstjenester 6. august - 22. oktober ved Mette Marslund

Ingen gudstjenester i juli måned

6. august

(8. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

13. august

(9. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 9.00

Immanuelskirken . . . . .kl. 10.30

20. august

(10. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

27. august

(11. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirken . . . . .kl. 10.00

3. september

(12. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

10. september

(13. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirken . . . . .kl. 10.00

Vartov Kirke . . . . .kl. 16.00

17. september

(14. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

24. september

(15. søndag efter trinitatis)

Immanuelskirken . . . . .kl. 10.00

1. oktober

(16. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

8. oktober

(17. søndag efter trinitatis)

Ingen gudstjeneste

De sjællandske valgmenigheders
efterårsmøde i Ubberup

15. oktober

(18. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

Immanuelskirken . . . . .kl. 16.00

22. oktober

(19. søndag efter trinitatis)

Vartov Kirke . . . . .kl. 10.00

KALENDER

(se endvidere inde i bladet)

Søndag den 3. september

Vartov Valgmenighed inviterer til
sensommermøde

Mandag den 25. september kl. 19.30

Menighedsmøde i Vartov med
billedhugger Laila Westergaard

Søndag den 8. oktober

De sjællandske valgmenigheders
efterårsmøde i Ubberup

Onsdag den 4. oktober kl 17.00 og

onsdag den 8. november kl 17.00

Bachs koncerter for soloviolin
i Vartov Kirke

---

*Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.